

Sándor Iván

Amiképpen annak előtte és azóta is (5.)

Anyám anyja fejkendőjét a homlokára húzva járkált a lakásban, mindig talált igazítanivalót a csipketerítőkön, az ezüstitálcákon, a porceláncsészéken, a függönyrojtokon, apám könyveiről naponta törölgette a port, amikor anyám megkérdezte, miért nem hagyja a szolgálókra, sűgva válaszolt, mintha titkot árulna el, apád könyveit is én tartottam rendben

a ruházatomat naponta kefélte, rakosgatta a cipőimet, figyeld meg, mondta, ha nagy leszel, magadnak kell mindent rendben tartanod, észrevettem a kíváncsiságot a tekintetében, mintha járkált volna az időben, látott engem a jövőben, megfogadtam-e az intését

halkan beszélt, akkor emelte csak fel a hangját, amikor apám könyvszekrényéből kiemeltem egy könyvet

azt ne...

hallottam, amint este sűgva figyelmeztette apámat

nézegette csak, én is apám könyveinek a hatására lettem orvos, nem árt, ha megismerkedik önmagával, megérti, hogy miből vagyunk

testrészek ábrái voltak a könyvben. Nyílak vezettek a nevükhöz. Legjobban a szem érdekelt. Mitől változnak a tekintetek, nagyanyámé, anyámé, apámé is? Tizenhat ábrát számoltam össze. Apám szobájában a tükör elé álltam, figyeltem a tekintetemet, hogyan változik, miközben változnak a gondolataim

mi érdekel?

apám állt mögöttem

miért változik a tekintetem, ha valami az eszembe jut... aztán ha valami más

leültetett az egyik karosszékebe

ilyeneket kérdeztem én is a nagyapádtól, ilyeneket kérdeznek tőlem az egyetemen a diákjaim is... a szemed nem elegendő ahhoz, hogy ne csak nézz, hanem láss is...

esténként olvasott, nem akartam zavarni, anyám szobájában két tükör is volt. Figyeltem bennük a fogamat, forgattam a fejemet, hunyorogtam, emelgettem a karomat, változtattam a tekintetemet, apám szavaira gondoltam, a szemem nem elegendő ahhoz, hogy ne csak nézzek, hanem lássak is

anyám mögöttem állt, mosolygott

mára elég, menj aludni,

nem lesz korán, kérdezte másnap a reggelinél apámat, éppen beléptem a szobába, meghallottam, apám nevetett

nem lehet elég korán kezdeni

nagyanyám riadtan lehajtotta fejét, imát mormolt

másnap anyám kikészítette az ünnepi öltözékemet, hasonló volt apáméhoz, fekete bársonykabát, hozzá illő fekete nadrág, csipkegalléros fehér ing

elmegyünk az Anatómiai Színházba, mondta apám

színházról nem hallottam. Bohócok képeit szívesen nézegettem a könyvekben. Néha papírcsákót is tettem a fejemre, titokban anyám pirosítóit az arcomra kentem

kézen fogva vezetett

emeletes, kupolás épülethez értünk. A tölgyfa kapu felett márványlapba vésett felirat: *Theatrum Anatomicum*. A tágas előcsarnokban újabb felirat: *Ismerd meg magadat!* A teremben félkörben magasodó padsorok. Gazdagon öltözött hölgyek. Cilinderes, fekete öltönyös urak. Társalogtak, nevetgéltek

híres Theatrum, mondta apám, nézz körül, figyelj

a számára fenntartott helyre ültünk az első sorba, mögöttünk angolul beszélgettek, tanultam nyelveket, értettem őket, kék kötényes szolgák gyümölcsöket árultak, csitult a zsongás, a terem közepére bádogasztalt helyeztek, két fehér köpenyes targoncát tolt be, lerántották róla a lepedőt, meghajoltak, a közönség tapsolt, a két férfi a bádogasztalra emelt egy halottat, újra meghajoltak, a taps közben kivonultak. Három férfi lépett be

a professzorok, súgta apám, a kollégáim, kezdődik az előadás

a test fölé hajoltak, villogó szerszámaikkal vágta, csipeszekkel a nyílásokba nyúltak, felnyitották a hasat, a mellkast, a koponyát

nem félsz?

nem félttem, mégis reszkettem, behunytam a szememet, így még jobban reszkettem, magamat láttam a fémasztalon, mintha az én szívemet, tudómet mutatták volna fel, a közönség újabb tapsára felpillantottam, tálcákra helyezték a szívet, a májat, a vesét, körülhordozták a közönség előtt

te is, én is feküdhethénk az asztalon, súgta apám, ezekből vagyunk, figyeld meg, az előadás abból áll, hogy mindenki magára ismerhet abból, amit lát, ilyen az igazi színház

az angolok izgatottan beszéltek mögöttem, jó volna, mondták, ha nemcsak Leidenben, náluk is volna ilyen színház, felvillant előttem egy jelenet, nemrégiben színészcsapat érkezett a városba, az egyetem kertjében rendeztek előadást, ott is az első sorban ültem, apám és anyám között, színes köpenyekben, hegyes csákókban komédiáztak, egy törpe szaltókat ugrált, egy magas fickó varázslót játszott, számárrá változtatott egy legényt, a legény négykézlábra ereszkedett, számárhargon ordította, a közönség tapsolt, nevetett, a varázsló mindenkit átváltoztatott, volt, akiből gyilkost, gazdag urat, királyfit, szolgát varázsolt, ennyifélék vagyunk, súgta apám jókedvűen, a hölgyeket is férfiak játszották vállig erő parókában, a varázsló latin szavakat mormolva fordult a közönséghez, mintha bennünket is mássá akart volna változtatni, apám mellett testes férfiú ült, hallottam, hogy odasúgja, az *Aranyszamár*, az író latin nevét is mondta, híres történet az ember átváltozásairól, nemrég nyomtattuk ki, előadás után apám bemutatott neki, Mathias bácsi, a város híres nyomdásza, a bácsi megsimogatta a fejemet, gyere el egyszer, megmutatom, hogy készülnek a könyvek, a taps elcsöndesedett, az orvosok visszahelyezték a szerveket, nem a fémasztalon fekvő testbe, azt targoncára helyezve kitolták a fehérköpenyesek, külön tálcákra helyezték a szívet, a tüdőt, a májat, a vesét, a tálakat szétosztották az első sorban ülők között, valóban olyan volt, mint amilyennek egy színházi előadást képzeltem, az én kezembe is tálcát helyeztek, ebből értettem meg, amit apám súgott, együtt játszik a test, az anatómusdoktor és a közönség, elhangzott a felhívás, álljunk fel, emeljük magasra a tálcáinkat

nekem a szív jutott. Kábító szaga volt, hasonló a folyadékéhoz, amivel anyám fertőtlenítette a sebet, ha megvágtam az ujjamat, felálltam, remegett a kezem, a mellemhez kellett szorítanom a tálcát, a két szív, a tálcán lévő és a magamé egymás mellé került, kis szivacs, nyúlványokkal, nem is szív alakú, legszívesebben a földhöz csaptam volna, de utánoztam a többieket, felmutattam, meghajoltam, mintha szereplő lennék, tapsra várva, elfintorítottam az arcomat, mint otthon a tükör előtt, hallottam a tapsot, apám átvette a tálcát, az egyik orvosnak mondott valamit, megragadta a kezemet, átvezetett a színpadon, sötét folyosóra értünk

megnézzük közelebbről
mit?
az agyadat
hogy lehet?
nevetett
a tiédhez hasonlót
kisebb terembe értünk, üvegtárolókban agyak sorakoztak
apám elmagyarázta, mi a preparálás, kis pálcával megmutatta, hogy melyik nyúlvány
mire való, melyik segít gondolkodni, melyik emlékezni
ez a látásban segít, mutatott egy másik tárlóban a szem idegeire, nézzük még egyszer,
itt tárolod az emlékeidet, ezek meg a felidézésüket segítik
kintről beszűrődött az újabb tapsvihar
apám már nem csak nekem magyarázott, diákok álltak körülöttünk
otthon tálcával a kezemben anyám tükre elé álltam, újrajátszottam mindent, figyeltem
közben a tekintetem változásait, ahogy a két arc, a tükörbeli és a magamé egymásra tekint,
anyám meghallotta a nevetésemet, átjött a másik szobából
mit csinálsz?
nem válaszoltam
figyelte a tükörbeli arcomat, mintha a közönségem lett volna, ő is nevetett, ez lett a ked-
venc szórakozásom, a tükör előtt különböző helyzetekbe képzeltem magamat, figyeltem,
hogyan változik a tekintetem, közben az üvegtárlókban látott agytekervényekre, idegnyúl-
ványokra gondoltam
este apám magához hívott
holnap megnézzük, hogy a testrészeknek mi a kapcsolata ahhoz, amit gondolkodásnak,
ismeretszerzésnek mondunk
hogyan lehet? hová megyünk?
Mathias bácsi könyvnyomdájába